SOM-INSTITUTET
SAMHÄLLE OPINION MEDIER
2025

Den västsvenska SOM-undersökningen 2024 - En metodöversikt

[SOM-rapport nr 2025:4]

SOM-INSTITUTET
SAMHÄLLE OPINION MEDIER

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Innehåll

1 Inledning 2
2 Population och urval 3
Population 3
Urval 3
3 Frågeformulär 4
Pappersformulärens utformning och innehåll 4
Webbformulärens utformning och innehåll 5
4 Datainsamling 5
Webbsvar 5
Vem svarar på webben och hur? 6
5 Fältarbete 7
Experiment i den västsvenska SOM-undersökningen 2024 7
Fältplan och insatser 8
Postala påminnelser 9
SMS-påminnelser 9
Avböja medverkan 10
6 Inflöde 10
7 Svarsfrekvens och bortfall 12
Kontaktgrad 15
Svarsbortfall 17
8 Representativitet 19
Svarsgruppens sammansättning 19
Referenser 22
Appendix I. SMS-påminnelser i den västsvenska SOM-undersökningen 2024 23

1 Inledning

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen frågeundersökningar i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat Samhälle, Opinion och Medier. SOM-institutet är en centrumbildning vid Göteborgs universitet och har sin bakgrund i ett samarbete mellan forskare vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.

Under hösten 2024 genomfördes tre parallella undersökningar: den 39:e nationella SOM-undersökningen, den 33:e västsvenska SOM-undersökningen samt den nionde SOM-undersökningen i Göteborg.

Att genomföra frågeundersökningar med god kvalitet och jämförbarhet över tid kräver ett kontinuerligt utvecklingsarbete. I takt med att samhället förändras är det nödvändigt att ständigt arbeta med att noggrant följa upp varje undersökning och analysera och stärka kvaliteten på data. Detta sker både genom att de befintliga metoderna förbättras och genom att nya prövas. På så sätt bidrar SOM-institutet även till den generella metodutvecklingen på surveyområdet.

I ovan nämnda utvecklingsarbete ingår ett omfattande arbete med att utforma väl fungerande frågeinstrument. I arbetet ingår analys och vård av redan existerande tidsserier i relation till ett förändrat samhälle med nya beteendemönster. När nya frågor aktualiseras och ska mätas krävs även tester och utvärderingar av nya frågeinstrument innan de tar plats i enkäten. SOM-institutet lägger också stor vikt vid att undersöka vilka grupper som väljer att svara – och kanske framförallt de som väljer att *inte* svara – på enkäterna. Analyser av orsaker till svarsbortfall men även dess konsekvenser är avgörande för att säkerställa SOM-undersökningarnas kvalitet.

I föreliggande rapport redovisas genomförandet av den västsvenska SOM-undersökningen 2024.[1] Utöver denna rapport finns även motsvarande för den nationella SOM-undersökningen 2024 och SOM-undersökningen i Göteborg 2024. I en första del beskrivs undersökningens urval, formulärdesign och datainsamlingsarbete. En andra del redogör för fältarbetet och listar de olika kontaktförsök och påminnelseinsatser som riktades till respondenterna. Därefter ligger fokus på svaren och inflöde, där svarsmönster, bortfall och representativitet analyseras.

Rapporten är framtagen av biträdande undersökningsledare Cornelia Andersson, Julia Bergquist och Klara Persson. För frågor, kontakta SOM-institutet på info@som.gu.se eller 031 786 3300.

[1] Metodöversikten bygger på tidigare års metodrapporter, se Bergquist, J. & Andersson, C. (2024).

2 Population och urval

Population

SOM-undersökningarna strävar efter att i så hög utsträckning som möjligt vara representativa för de populationer som studeras. Under SOM-undersökningarnas långa historia har målpopulationen för studien varierat något, men är överlag likvärdiga. Populationen för den västsvenska SOM-undersökningen 2024 var personer över 16 års ålder i Västra Götalands län samt Kungsbacka kommun. Det är denna population som undersökningen gör anspråk på att uttala sig om.

Urval

Den västsvenska SOM-undersökningen 2024 använde sig av ett obundet slumpmässigt urval, vilket är ett pålitligt och vetenskapligt beprövat sätt för att kunna göra statistiska inferenser till en population på basis av en urvalsundersökning. Urvalsramen utgjordes av Skatteverkets folkbokföringsregister (RTB) och innefattade därigenom alla svenska och utländska medborgare som i början av augusti 2024 hade sin primära adress i Västra Götaland samt Kungsbacka. Folkbokföringsregistret uppdateras kontinuerligt vilket innebär att täckningsfelet – det vill säga skillnaden mellan registret som urvalet är baserat på (rampopulationen) och populationen som undersöks (målpopulationen) – blir minimalt och uppstår främst vid dödsfall, invandring eller utvandring.

En närbesläktad källa till bortfallsfel i urvalet är olika typer av fel i folkbokföringen, där felaktig adress är den mest betydande orsaken. Skatteverket uppskattar i sin årsredovisning för 2024 det totala folkbokföringsfelet till 2,2 procent (Skatteverket, 2025). Det innebär hypotetiskt att vi inte når fram till cirka två procent av individerna i vårt urval vilket får konsekvenser för hur vi beräknar svarsfrekvensen i undersökningen. Hade vi kunnat definiera bort folkbokföringsfel från bruttourvalet hade nettosvarsfrekvensen sannolikt varit högre.

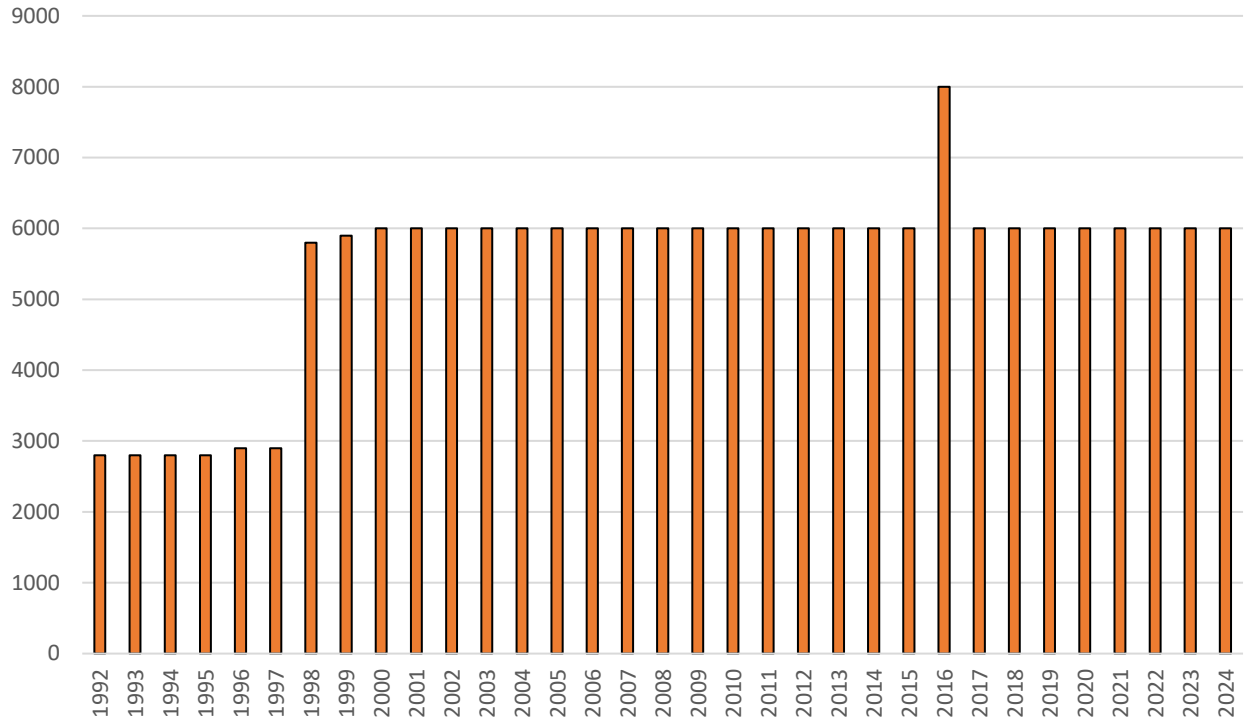
Tabell 1 redovisar urvalet i den västsvenska SOM-undersökningen 2024. Den västsvenska SOM-undersökningen 2024 hade ett totalt urval om 6 000 personer.

Tabell 1 Urval i 2024 års västsvenska SOM-undersökning

Urvalsstorlek	Ålder
6 000	16+ år

Figur 1 visar hur urvalet i den västsvenska SOM-undersökningen har utvecklats över tid. Sedan år 2000 har urvalet legat på 6 000, med undantag för 2016 års undersökning, då urvalet utökades till 8 000 på grund av ett incitamentsexperiment (Arkhede, Oscarsson & Vernersdotter, 2017).

Figur 1 **Urval i de västsvenska SOM-undersökningarna 1992–2024**

Urvalet till årets undersökning drogs den 13 augusti 2024 från Skatteverkets registertjänst Navet och levererades direkt till undersökningsföretaget Origo Group Sverige. Undersökningsföretaget avidentifierade urvalsfilen och skickade den till SOM för kontroll av urvalets representativitet relativt befolkningen.

3 Frågeformulär

Den västsvenska SOM-undersökningen 2024 genomfördes huvudsakligen med postalt utskickade frågeformulär, men det fanns även möjlighet att besvara enkäten på webben.

Pappersformulärens utformning och innehåll

Formuläret bestod av en framsida, en förstasida med instruktioner och innehållsförteckning, 16 sidor med enkätfrågor och en baksida. Totalt var hela formuläret 20 sidor. Formulären var i likhet med tidigare års enkäter i A4-format. Tabell 2 ger en översikt över formulären 2020–2024.

Tabell 2 **Formulärets innehåll, den västsvenska SOM-undersökningen 2020–2024**

År	Antal frågor	Sidor enkätfrågor	Totalt antal sidor
2020	77	16	20
2021	76	16	20
2022	72	16	20
2023	73	16	20
2024	74	16	20

Huvuddelen av frågorna i den västsvenska SOM-undersökningen 2024 hade fasta svarsalternativ med rutor för respondenten att kryssa i, men några frågor var öppna och krävde ett kort svar i fritext. Dessa frågor rörde bland annat morgontidningsläsning, viktiga samhällsfrågor och respondentens yrke. Svaren på de öppna frågorna kodades av en grupp forskningsassistenter på SOM-institutet efter fördefinierade kodscheman med uttömmande och ömsesidigt uteslutande kategorier försedda med en unik numerisk kod. Kodscheman finns tillgängliga i kodböckerna för 2024 års undersökning.[2]

Webbformulärens utformning och innehåll

Sedan 2012 genomförs den västsvenska SOM-undersökningen med en kombination av postala enkäter och webbenkäter. Åtkomst till den digitala enkäten sker genom SOM-institutets hemsida, via en webbadress, QR-kod som inkluderades i brevet eller via en länk som skickades ut via sms. Frågorna i webbenkäten utformades så långt som möjligt på samma sätt som i pappersenkäten. Sidbrytningarna i den digitala versionen följde däremot inte pappersversionen. Inga frågor var programmerade att vara obligatoriska att svara på vilket innebar att respondenterna på webben i likhet med med de som svarade på pappersversionen kunde klicka sig vidare i enkäten utan att svara på alla frågor. De frågor som svarspersonerna i pappersversionen instruerades att hoppa över baserat på tidigare svar doldes automatiskt i den digitala versionen av enkäten. Somliga personer som svarade via webben såg därför en kortare version av enkäten än de som svarade på papper.

4 Datainsamling

Datainsamlingen för SOM-undersökningen 2024 ägde rum med start i september 2024 och pågick till och med slutet av december 2024. SOM-undersökningarna använder en undersökningsdesign som kallas mixed mode. Mixed mode innebär att flera datainsamlingsmetoder används i en och samma undersökning. I SOM-undersökningarna avser detta att postala enkäter och webbenkäter kombineras.

Den primära datainsamlingsmetoden var via postenkäter som returnerades till Origo Group Sverige där de genomgick en skanningsprocess. Den andra datainsamlings-metoden var en webbenkät, även där administrerade Origo Group Sverige formulären och datainsamlingen. Vid slutet av fältperioden slogs data från pappersenkäterna och webbenkäterna ihop till en samlad datafil.

Webbsvar

I den västsvenska SOM-undersökningen 2024 fick respondenterna möjligheten att svara på webben vid första utskicket av pappersformuläret, ett alternativ som introducerades 2017 vilket resulterade i en högre andel webbsvar. Innan 2017 var svar via webben möjligt först vid det andra utskicket av pappersformuläret, som inträffade cirka 15 dagar in i fältperioden.

Tabell 3 visar andelen webbsvar i den västsvenska undersökningen sedan 2012. Det var 715 personer, motsvarande 12 procent av bruttourvalet och 27 procent av de svarande som besvarade den västsvenska SOM-undersökningen digitalt 2024.

[2] Samtliga kodböcker finns tillgängliga på SOM-institutets hemsida.

Tabell 3 Andel webbsvar för den västsvenska SOM-undersökningen 2012–2024 (antal, procent)

Undersökning och år	Antal webbsvar	Andel av svarande
Västsvenska SOM-undersökningen 2012	112	3,5
Västsvenska SOM-undersökningen 2013	213	7,1
Västsvenska SOM-undersökningen 2014	227	7,8
Västsvenska SOM-undersökningen 2015	156	5,5
Västsvenska SOM-undersökningen 2016	276	7,2
Västsvenska SOM-undersökningen 2017	374	12,2
Västsvenska SOM-undersökningen 2018	485	16,7
Västsvenska SOM-undersökningen 2019	534	18,4
Västsvenska SOM-undersökningen 2020	714	23,8
Västsvenska SOM-undersökningen 2021	1 333	49,1
Västsvenska SOM-undersökningen 2022	1 058	38,2
Västsvenska SOM-undersökningen 2023	638	24,1
Västsvenska SOM-undersökningen 2024	715	27,0

Vem svarar på webben och hur?

Under de tretton år som webbsvar varit ett alternativ i den västsvenska SOM-undersökningen har svarsmönstret i olika grupper visat sig stabilt. Det finns en tydlig åldersfördelning mellan andel papperssvar och webbsvar, där de yngre i högre utsträckning svarar på webb och de äldre i högre utsträckning svarar på papper. I den västsvenska SOM-undersökningen 2024 var det omkring 45 procent av de svarande mellan 20 och 29 år som valde att svara på webben. Motsvarande andel i gruppen 60–69 åringar var 15 procent och i gruppen 70–79 åringar nio procent. Andelen män som svarar på webben (27 procent) är ungefär lika stor som andelen kvinnor (25 procent).

Det interna svarsbortfallet, den andel av de svarande som valt att inte svara på en eller flera frågor men som ändå skickat in den, skiljer sig inte signifikant åt beroende på om respondenten svarar på webben (tre procent) eller på papper (fyra procent). Denna skillnad är heller inte signifikant vid kontroll för kön och ålder.

De huvudsakliga verktygen respondenterna kunde använda för att komma åt webbenkäterna var datorer och portabla enheter som mobiltelefoner och surfplattor. Dessa olika plattformar kan i sin tur ha olika skärmstorlek, något som är centralt för upplevelsen av frågeformulären. Det är svårt att veta exakt hur varje enskild respondent såg det digitala formuläret, men ur data framgår hur många som svarade på dator, surfplatta eller på mobilen, samt hur svarsbortfall och svarsutfall skiljde sig beroende på vilket digitalt verktyg som användes.

Som tabell 4 redovisar kom 28 procent av de digitala svaren på den västsvenska SOM-undersökningen 2024 från en dator, 71 procent från en mobiltelefon och resterande 1 procent från en surfplatta.

Tabell 4 Andel svar på dator, surfplatta och mobil (procent)

Undersökning	Andel svar på dator	Andel svar på mobil	Andel svar på surfplatta
Den västsvenska SOM-undersökningen 2018	49	44	7
Den västsvenska SOM-undersökningen 2019	50	45	5
Den västsvenska SOM-undersökningen 2020	48	48	4
Den västsvenska SOM-undersökningen 2021	43	56	1
Den västsvenska SOM-undersökningen 2022	47	50	3
Den västsvenska SOM-undersökningen 2023	35	64	1
Den västsvenska SOM-undersökningen 2024	28	71	1

Precis som det finns åldersskillnader bland de som svarar på papper respektive webb återfinns en ojämn åldersfördelning bland de som svarar på dator, surfplatta eller mobil. I åldersgruppen 16–59 åringar är mobilen det vanligaste verktyget att svara på av de som svarar på webben. Bland 60+åringar är istället datorn det vanligaste sättet att besvara enkäten. Bland de som svarade på webben återfinns en signifikant skillnad vad gäller svarsbortfall hos de som svarar på mobil, jämfört med de som svarar på dator eller surfplatta, även under kontroll för kön och ålder.

Att QR-kod från och med 2021 finns med som alternativ för att underlätta login medför att webbsvaren kan brytas ner på tre olika logintyper, likt tabell 5 visar. En tydlig trend syns även här, där de yngre åldersgrupperna i högre utsträckning väljer att logga in via QR-kod, jämfört med de äldre åldersgrupperna.

Tabell 5 Andel som använt olika logintyper (procent)

Undersökning	Andel login via webbkod	Andel login via QR-kod	Andel login via SMS-länk
Den västsvenska SOM-undersökningen 2024	27	50	23

5 Fältarbete

Fältarbetet för 2024 års västsvenska SOM-undersökning följde i stora drag samma upplägg som för tidigare år (Bergquist & Andersson, 2024), med några nämnvärda ändringar som kommer att avhandlas under denna rubrik. Utskick och insamling av enkäter utfördes för första gången av det fristående undersökningsföretaget Origo Group Sverige, som svarade för den tekniska och praktiska delen av datainsamlingen såsom tryck och distribution av enkäter, påminnelser via post, skanning av de inkomna svaren, programmering av och insamling via de digitala enkäterna samt för påminnelser via SMS. SOM-institutet svarade för allt innehåll i utskick och enkäter.

SOM-institutet ansvarade även för framtagning av den fältplan som användes för SOM-undersökningarna. Fältperioden inleddes den 16 september och varade i 105 dagar, vilket är ungefär lika lång tid som under de senaste åren. Undersökningen stängde den 30 december.

Experiment i den västsvenska SOM-undersökningen 2024

Fältplanen för SOM-undersökningarna har under lång tid följt samma upplägg. SOM-institutet har dock vid flera tillfällen utvecklat fältplanen för att möta nya förutsättningar och utmaningar. När större förändringar i undersökningens upplägg görs föregås det av noggrant utvärderande experiment.

Exempel på större förändringar är avskaffandet av telefonpåminnelser (Arkhede, 2018) och införandet av incitament för att delta i undersökningen (Arkhede, Oscarsson & Vernersdotter, 2017). Utfallen av experiment som genomförs på SOM-institutet publiceras på vår hemsida under fliken Metodforskning.

I den västsvenska SOM-undersökningen 2024 genomfördes ett experiment som gick ut på att utöver SOM-institutets logga addera en logga från en lokal välkänd aktör i de utskick som gjordes under fältperioden. Syftet med att inkludera en välkänd aktörs logga i utskicken var att fler skulle öppna kuverten och förhoppningsvis svara i högre utsträckning. Den adderade loggan som användes i experimentet var Göteborgs universitets logga. Hälften av urvalet fick endast SOM-institutets logga i sina utskick medan resterande del av urvalet utgjorde experimentgrupp och således fick utskick med både SOM-institutets logga och Göteborgs universitets logga på kuvertet. Mer information om bakgrund till experimentet och dess upplägg går att läsa i förregistreringen (Lundmark & Persson, 2024).

Fältplan och insatser

2024 års SOM-undersökningar inleddes den 9 september 2024 med utskick av ett aviseringskort som informerade respondenterna om att de blivit slumpmässigt utvalda att delta i årets undersökning (se tabell 6). En vecka senare påbörjades fältperioden då enkäten skickades ut tillsammans med ett följebrev, ett frankerat svarskuvert, en informationsbroschyr om SOM-institutets verksamhet, kort information på åtta olika språk, en penna och en godis. Under resterande del av fältperioden genomfördes en serie påminnelseinsatser per brev och per SMS. Samtliga papperspåminnelser inklusive tack- och påminnelsekortet innehöll inloggningsuppgifter till webbenkäten samt en QR kod som tog respondenterna direkt till webbenkäten. Påminnelserna via SMS innehöll en länk till webbenkäten samt inloggningsuppgifter. De utvalda respondenterna kunde när som helst under fältperioden avsäga sin medverkan genom att ta kontakt med SOM-institutet varpå påminnelseinsatserna upphörde.

Totalt genomfördes 11 insatser (aviseringar och påminnelser), varav ett aviseringskort, fem postala utskick innehållande en enkät, ett tack- och påminnelsekort och fyra sms-påminnelser. Nedanstående tabell redogör för fältplanen i sin helhet och listar de datum vid vilket varje insats skickades ut. I normalfallet medför ett postalt utskick att materialet når respondenten 2–4 arbetsdagar efter utskicksdatum, medan ett sms når respondenten i princip direkt.

Tabell 6 Fältinsatser i SOM-undersökningarna 2024

9 sept	Utskick av **aviseringsvykort**
16 sept	Utskick av **Missiv 1** – formulär, informationsbroschyr, information på åtta språk, information om hur man besvarar enkäten på webben, svarskuvert, penna och godis.
25 sept	Utskick av **tack-/påminnelsevykort** (med omslutande kuvert)
14 okt	Utskick av **Missiv 2** – formulär och svarskuvert.
17 okt	Utskick av **SMS 1**.
31 okt	Utskick av **Missiv 3** – formulär och svarskuvert.
5 nov	Utskick av **SMS 2**. Innehållande länk för att avböja medverkan i undersökningen.
18 nov	Utskick av **Missiv 4** – formulär och svarskuvert.
21 nov	Utskick av **SMS 3**. Innehållande länk för att avböja medverkan i undersökningen.
2 dec	Utskick av **Missiv 5** – formulär, svarskuvert och bortfallsenkät.
5 dec	Utskick av **SMS 4**. Innehållande länk för att avböja medverkan i undersökningen.
30 dec	**Fältstopp**

Under fältperioden skickades ett tackbrev ut till de respondenter som besvarat undersökningen. Tackbrevet innehöll en belöning i form av en trisslott till de respondenter som hade fyllt 18 år innan fältperiodens start. För de respondenter som var 17 år eller yngre när fältarbetet inleddes skickades i stället ett presentkort på ICA värt 75 SEK. Införandet av belöningarna var ett resultat av 2016 års metodologiska experiment då effekten av dessa testades i SOM-undersökningen i Göteborg. I experimentet framkom att belöningar i form av trisslotter hade positiv effekt på nettosvarsfrekvensen (mellan 4 och 6 procentenheter) utan att försämra datakvaliteten (Arkhede, Oscarsson och Vernersdotter, 2017). Från och med 2017 års SOM-undersökningar erbjöds denna belöning till samtliga svarande över 18 år.

Fältarbetet för 2024 års undersökning avslutades med att Origo Group Sverige gjorde en slutskanning av inkomna enkäter och sammanställde en datafil som skickades till SOM-institutet för validering den 7 januari 2025. De sista registrerade enkäterna inkom den 30 december. Vid datavalideringsprocessens slut avidentifierades enkäterna och alla kontaktuppgifter raderades. De fysiska enkäterna som kommit in förstördes i enlighet med bestämmelser om sekretessavfall.

Postala påminnelser

Utskick och påminnelser per post är stommen i SOM-undersökningarnas fältperiod. Ungefär 54 procent av det totala urvalet fick samtliga postala utskick då de varken svarade eller hörde av sig för att avböja sin medverkan innan det sista utskicket gjordes.

Efter att aviseringskort och den första pappersenkäten skickats ut påbörjades påminnelseinsatserna. Den första påminnelsen per post skickades ut som ett kuvertomslutet vykort där respondenterna tackades om de redan hade svarat och påmindes om att svara om de inte redan hade gjort det. De efterföljande påminnelserna innehöll ett kort brev med en inbjudan att svara på enkäten och en ny pappersenkät. Den sista påminnelsen per post innehöll, vid sidan av den ordinarie enkäten, en kort bortfallsenkät där de som ännu inte deltagit ombads att ange varför de inte svarat på undersökningen. Dessa svar redovisas som bortfall och analyseras i avsnitt 7 i föreliggande rapport.

SMS-påminnelser

Att använda SMS är en kostnadseffektiv påminnelsemetod som är enkel att administrera. Telefonnummersättningen för den västsvenska SOM-undersökningen genomfördes när undersökningen redan var i fält vilket innebar att den del av urvalet som redan besvarat enkäten inte skickades för telefonnummersättning. Av de som gick till telefonnummersättning kunde 43 procent telefonnummersättas. Yngre telefonnummersätts i lägre grad än äldre. Skevheten i telefonnummersättningen beror till stor del på att äldre i större utsträckning är etablerade med fasta bostadsorter och telefonnummer, vilket medför att det blir lättare att få tag i telefonnummer till dessa grupper. Tabell 7 visar telefonnummersättningsgraden för olika åldersgrupper av de urvalspersoner som gick till telefonnummersättning i 2024 års västsvenska SOM-undersökning.

Tabell 7 Andel telefonnummersatta (mobiltelefonnummer) per åldersgrupp, den västsvenska SOM-undersökningen 2024 (procent)

Samtliga	16–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år
43%	20%	49%	49%	53%

Tabell 8 redovisar det övergripande upplägget för sms-påminnelser i den västsvenska SOM-undersökningen 2024. Totalt fyra SMS skickades ut under fältperioden. I samtliga SMS ingick en länk och inloggningsuppgifter till webbenkäten. I Appendix I finns en detaljerad beskrivning av samtliga sms.

Tabell 8 SMS-utskick i den västsvenska SOM-undersökningen 2024

Utskick	Antal skickade sms	Fältdag
1	1 845	31
2	1 632	50
3	1 411	66
4	1 271	80

Avböja medverkan

I undersökningen 2024 fick de respondenter som inte ville delta möjligheten att från och med SMS 2 klicka på en länk som gick till en bortfallsenkät där de kunde ange skäl till varför de inte ville delta. Tabell 9 redovisar alla som klickat på länken för att avböja sin medverkan. Resultaten över de som besvarade bortfallsenkäten redovisas i avsnitt 7. Att erbjuda en tidig utväg från undersökningen är positivt ur ett respondentperspektiv, för att på så sätt ge respondenterna en enkel väg att neka deltagande.

Texten om möjlighet att avböja medverkan i undersökningen via SMS löd:

> ” Vill du inte delta kan du klicka på följande länk: [länk till bortfallsenkät].”

Utfallet av att ha ett alternativ till att avböja att medverka i undersökningen leder likt resultatet från ett experiment i 2016-års undersökning till ett större bortfall tidigt i fältperioden (Jansson, Tipple & Weissenbilder, 2018). Fördelarna med detta är flera, bland annat slipper respondenterna motta ett större antal utskick av enkäten vilket även är finansiellt och miljömässigt besparande. Nackdelarna är att man riskerar att missa respondenter som eventuellt hade svarat vid ett andra utskick av enkäten, om en möjlighet att avböja ej hade funnits tillgängligt.

Tabell 9 SMS: Antal avböjd medverkan, andel avböjd medverkan och andel av totalt bortfall, 2024 (procent)

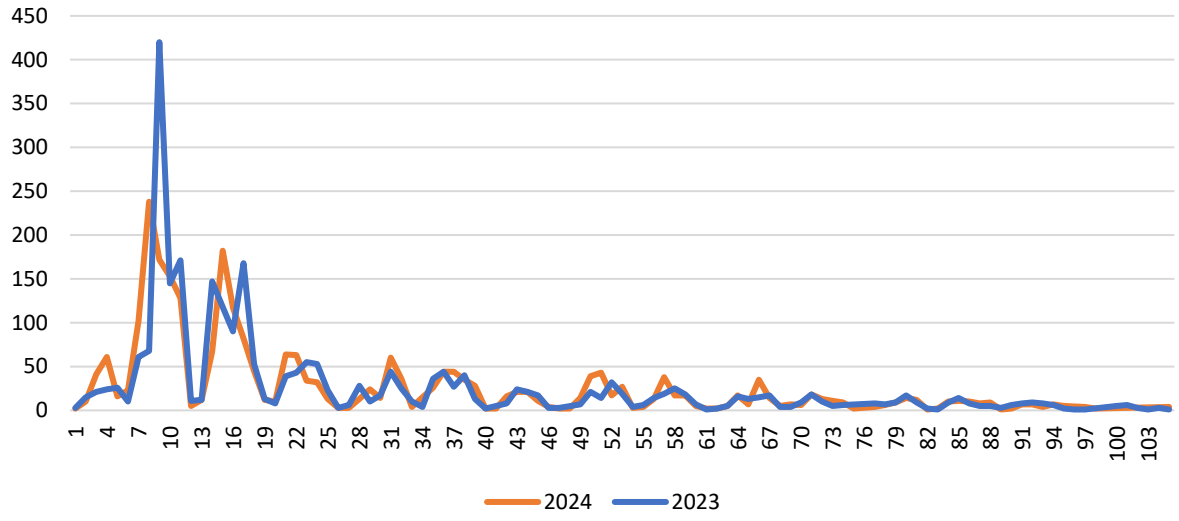
	Antal avböjd medverkan	Andel SMS-mottagare som avböjt medverkan	Andel av bortfall*
Den västsvenska SOM-undersökningen	156	10%	5%

Kommentar: *Avser andelen av det totala bortfallet i undersökningen.

6 Inflöde

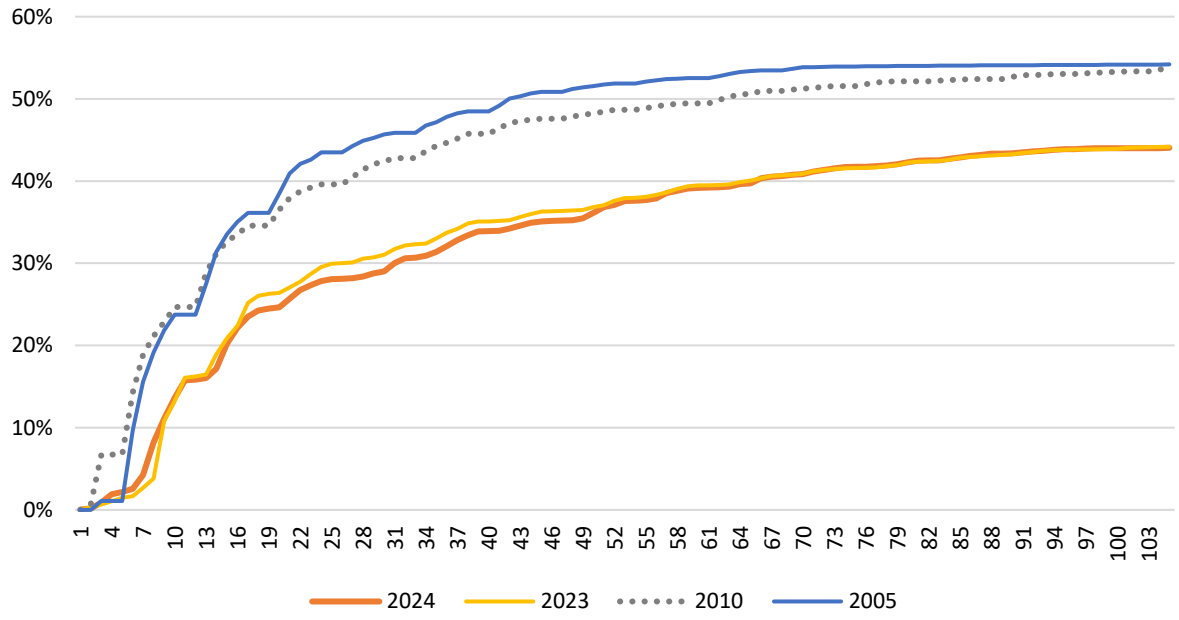
Den västsvenska SOM-undersökningen har under flera år uppvisat liknande inflödesmönster (se figur 2). Inflödet av ifyllda enkäter under fältperioden kommer i vågor, tydligt i fas med utskick, helger och påminnelseåtgärder. De första dagarnas höga toppar och djupa dalar är resultatet av det stora inflödet under vardagar och avsaknaden av inflöde under helgdagar.

Figur 2 **Inflöde per dag i den västsvenska SOM-undersökningen 2023–2024 (antal enkäter)**

De flesta respondenter som väljer att svara på en SOM-undersökning gör det redan under de första veckorna. Vid fältdag 30 var bruttosvarsfrekvensen för 2024 års västsvenska SOM-undersökningen 29 procent och 81 procent av de slutgiltiga svaren kom in innan den första november (se figur 3).

Figur 3 **Dagligt inflöde av enkäter i den västsvenska SOM-undersökningen 2005, 2010, 2023–2024 (kumulativ procent av bruttourvalet)**

30 dagar in i fältperioden ligger som tidigare nämnt bruttosvarsfrekvensen på 29 procent men genom att låta undersökningen vara i fält i ytterligare 75 dagar uppnår SOM-undersökningarna en bättre slutgiltig åldersmässig representativitet och en något lägre skattning av faktorer som politiskt intresse och regelbunden morgontidningsläsning, vilka vi vet samvarierar med bland annat ålder, kön och etableringsgrad i samhället och ofta används som referensvariabler.

I tabell 10 syns att längden på 2024 års undersöknings fältperiod avhjälpte initiala skevheter något i såväl svarsgruppens ålder som morgontidningsläsning och politiskt intresse. Tydligast skillnad mellan tidiga och sena skeden i svarsperioden är förändringen hos andelen 70–79 åringar som minskar i andel ju längre undersökningen är i fält medan gruppen 30–39 åringar ökar i andel. Även åldersgrupperna mellan 16–29, som är svåra att nå under fältperioden, svarar i något högre utsträckning när fältperioden hålls längre.

Tabell 10 Effekt av lång fältperiod på den västsvenska SOM-undersökningen 2024 (andel svar i olika grupper)

	16–19 år	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–59 år	60–69 år	70–79 år	80–89 år	90+ år	Total	Mycket intresserad av politik	Daglig morgn.tidn läsning
Fältdag 40	3,8	7,0	10,4	11,8	18,0	20,1	19,0	8,6	1,2	100,0	15,6	12,1
Sista fältdagen	4,1	7,6	12,4	13,1	18,2	18,7	16,9	8,1	1,0	100,0	15,2	10,8
∆ fältdag 40 och sista fältdag	+0,3	+0,6	+2,0	+1,3	+0,2	-1,4	-2,1	-0,5	-0,2		-0,4	-1,3

7 Svarsfrekvens och bortfall

Från bruttourvalen räknar vi bort ett så kallat naturligt bortfall. Det naturliga bortfallet redogörs för senare i kapitlet. Det kvarvarande nettourvalet ligger till grund för redovisningar av undersökningarnas svarsfrekvens. Nettosvarsfrekvensen för den västsvenska SOM-undersökningen 2024 var 45 procent.

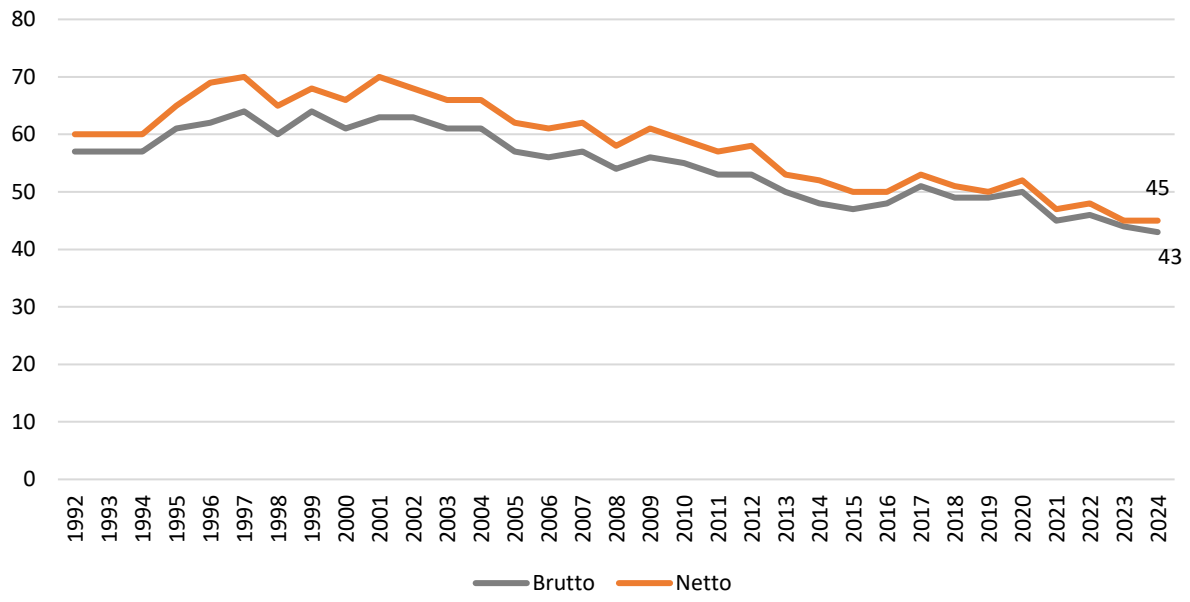
Tabell 11 Svarsfrekvens för den västsvenska SOM-undersökningen 2024

Bruttourval	6 000
Naturligt bortfall	221
Nettourval	5 779
Vägran	248
Ej anträffade	2 931
Antal svarande	2 600
Svarsfrekvens brutto	43 %
Svarsfrekvens netto	45 %

Historiskt har den västsvenska SOM-undersökningen uppvisat en mycket hög svarsfrekvens med en genomsnittlig nettosvarsfrekvens för alla de västsvenska undersökningarna 1992–2024 på 58 procent medan motsvarande siffra för bruttosvarsfrekvensen är 55 procent (figur 4). Svarsfrekvensen har,

precis som i många andra undersökningsserier, sjunkit i jämn takt sedan början på 1990-talet till följd av lägre kontaktgrad och fler svarsvägrare. I och med de instiftade incitamenten uppvisade dock undersökningen en tillfälligt stigande svarsfrekvens år 2017. Skillnaden mellan brutto- och nettosvarsfrekvensen i 2024 års undersökning är två procentenheter, vilket är på ungefär samma nivå som de legat på de senaste åren (se figur 4).

Figur 4 **Brutto- och nettosvarsfrekvens i den västsvenska SOM-undersökningen 1992–2024 (procent)**

Av tabell 12 framgår hur svarsbenägenheten i den västsvenska SOM-undersökningen varierar med könstillhörighet, ålder och geografisk hemvist över tid. I likhet med erfarenheterna från tidigare års SOM-undersökningar svarar kvinnor som grupp i större utsträckning än vad män gör. Av kvinnorna svarade 48 procent och av männen svarade 42 procent på den västsvenska SOM-undersökningen 2024. Denna könsskillnad är relativt konstant över tid då den genomsnittliga skillnaden i svarsfrekvens sedan millennieskiftet är 5 procentenheter. Det går inte att se några mönster av varierande svarsfrekvens för de olika geografiska regionerna i Västsverige över tid. Representativiteten i olika åldersgrupper medför en stor utmaning. De äldre åldersgrupperna svarar i nästan lika stor omfattning nu som de gjorde i början av 2000-talet medan de yngre åldersgruppernas svarsfrekvens är sluttande. Införandet av incitament i 2017 års undersökningar var ett försök att hantera denna problematik och trisslotter visade sig vara en mer effektiv belöning i de yngre åldersgrupperna än i de äldre (Arkhede, Oscarsson & Vernersdotter, 2017).

Tabell 12 Nettosvarsfrekvens i olika grupper i den västsvenska SOM-undersökningen 2004–2024 (procent)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Antal netto-urval 2024
	Samtliga	66	62	61	62	58	61	59	57	58	53	52	50	51	53	51	50	50	47	48	45	45	5 779
Kön	Kvinnor	70	65	65	66	61	63	64	61	62	55	55	52	52	51	53	52	55	49	50	47	48	2 882
	Män	62	59	57	59	56	58	55	53	54	51	49	49	48	49	47	48	49	45	46	42	42	2 890
Ålder	*15–19 år*[1]	55	52	49	54	47																	
	16–19 år						48	50	45	45	35	32	32	36	43	38	37	38	33	34	40	34	305
	20–29 år[2]	57	51	48	51	44	42	42	38	39	37												
	20–24 år											30	30	30	37	31	32	39	29	31	27	20	395
	25–29 år											39	33	33	39	34	33	34	26	33	31	26	428
	30–39 år	61	56	56	57	52	54	55	47	49	46	39	40	40	42	42	39	45	36	42	34	33	969
	40–49 år	65	60	61	59	54	59	58	54	56	48	47	47	48	49	46	45	46	42	44	39	40	862
	50–59 år	71	68	66	69	67	66	63	63	61	57	58	54	53	53	53	54	56	53	47	45	53	905
	60–69 år	77	74	74	73	70	78	73	74	73	70	69	67	66	70	66	63	65	60	61	57	60	822
	70–79 år	77	77	74	73	77	77	74	78	78	74	75	75	73	75	73	72	72	70	68	66	66	663
	80–85 år	71	70	71	73	62	74	69	73	72	71	66	72	69	65	70	68	67	66				
	80+ år[3]																			63	59	55	430
Delregion	Göteborgsregionen[4]	65	59	60	60	56	59	59	55	56	52	51	49	49	54	50	48	52	46	47	44	44	3 380
	Sjuhärad	68	67	64	67	62	62	62	60	58	57	50	51	49	51	51	52	50	49	50	42	48	718
	Östra Skaraborg	71	67	65	62	61	62	64	60	57	53	53	56	50	53	48	56	54	48	46	48	43	541
	Västra Skaraborg	69	69	62	68	66	58	62	60	64	54	54	53	47	54	55	56	57	50	50	46	48	288
	Fyrstad	67	60	63	63	59	61	59	59	62	52	54	50	46	54	52	46	50	47	54	43	46	525
	Dalsland	68	59	62	63	63	64	52	62	55	52	51	45	49	49	50	45	46	54	44	42	47	135
	Norra Bohuslän	60	62	56	65	59	65	56	64	65	55	55	54	50	53	53	54	61	44	49	38	45	192

Kommentar: Resultaten baseras på registerdata från Skatteverkets registertjänst *Navet*. [1]15-åringarna ingår inte i SOM-undersökningarna fr.o.m. 2009 varför resultaten inte är helt jämförbara beträffande yngsta åldersgruppen. [2]Redovisningen av åldersgruppen har ändrats och redovisas fr.o.m. 2014 istället i åldersgrupperna 20–24 år och 25–29 år. [3] Under 2022 och 2023 var den över åldersgränsen 90, från och med 2024 slopas den övre åldersgränsen. [4]Inklusive Kungsbacka kommun.

Kontaktgrad

En grundförutsättning för att få svar på SOM-undersökningarna är att enkäterna når de som blivit utvalda att delta i respektive undersökning. SOM-institutet använder sig av flera kontaktvägar under fältarbetets gång för att komma i kontakt med dem som ingår i urvalet (se avsnitt 5). Påminnelser genomförs via brev och SMS.

Kontaktgraden avser andel personer i urvalet som SOM-institutet varit i kontakt med under undersökningens fältperiod. Samtliga personer i urvalet som på något sätt återkopplat till SOM-institutet under fältperioden noteras som bekräftad kontakt, även de som hör av sig för att avböja medverkan. Respondenter som vi inte haft bekräftad kontakt med kan ha mottagit och öppnat brevet och valt att inte svara på enkäten utan att informera SOM-institutet eller så har kontaktförsöken inte nått personerna. Kontaktgraden i tabell 13 är således en indikation på både kontaktsvårigheter och ointresse att svara. Kontaktgraden har minskat stadigt de senaste åren, men i och med SMS- och telefoninsatser, samt eventuellt kopplat till de införda incitamenten, sågs en utjämning 2017 som bibehölls 2018. 2019 minskade dock kontaktgraden betydligt. Huvudanledningarna till den stora minskningen då var att insatserna med telefonpåminnelser togs bort, att färre personer återkopplade till SOM-institutet samt ökade svårigheter att etablera telefonnummer till personerna i urvalet då bara mobilnummer nummersätts för sms-påminnelser. Under 2024 minskar kontaktgraden återigen jämfört med tidigare år. En förklaring kan vara att endast 31% av det totala urvalet telefonnummersattes 2024. Totalt återkopplade 48 procent av urvalet i den västsvenska SOM-undersökningen 2024 på något sätt till SOM-institutet.

Tabell 13 Bekräftad kontakt i de västsvenska SOM-undersökningarna 2014–2024 (procent)

	Kontakt	Ej kontakt	Summa
2014	72,0	28,0	100
2015	71,0	29,0	100
2016	60,5	39,5	100
2017	64,6	35,4	100
2018	64,3	35,8	100
2019	55,5	44,5	100
2020	58,3	41,7	100
2021	51,1	48,9	100
2022	54,4	45,6	100
2023	55,5	44,5	100
2024	48,0	52,0	100

Kommentar: Kategorin kontakt innefattar alla som SOM-institutet haft bekräftad kontakt med, d.v.s. alla som svarat på enkäten eller bortfallsenkäten, avböjt sin medverkan via någon av sms-påminnelserna eller på annat sätt hört av sig till SOM-institutet och meddelat att de inte önskar delta i undersökningen.

Kontaktgraden, som redovisas i detalj i tabell 14, visar bland annat att andelen postreturer (och därmed adress okänd) har följt samma mönster sedan 2017. Andelen som inte gått att telefonnummersätta (och därmed utan telefonnummer) ökade stort 2019 jämfört med 2018. Huvudanledningen är att SOM-institutet inte längre telefonnummersätter fasta telefonnummer utan enbart mobilnummer på grund av borttagandet av telefonpåminnelser. Det som tydligast

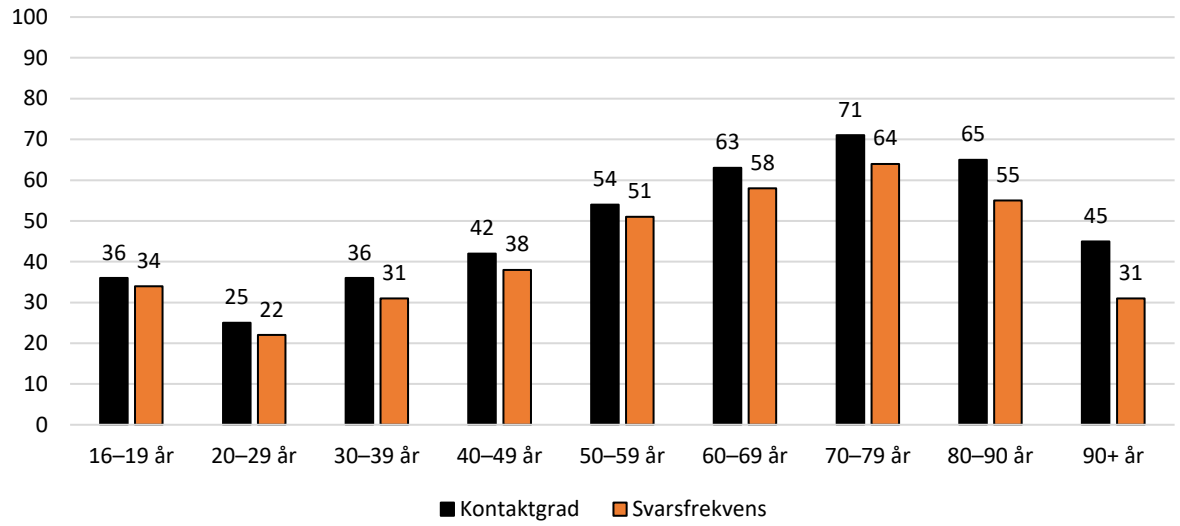
demonstrerar minskningen i kontaktgrad mellan 2024 och 2023 visas som tidigare nämnts i den ökade andelen som inte har telefonnummersatts.

Tabell 14 Kontaktmönster i de västsvenska SOM-undersökningarna 2017–2024 (procent)

	Ej kontakt				Kontakt			
	Adress okänd, utan telefonnummer	Adress okänd, med telefonnummer (ej svar på telefon)	Adress känd utan telefonnummer	Adress känd med telefonnummer (ej svar på telefon)	Ej inskickad enkät	Enkät ifylld och inskickad	Summa procent	Antal
2017	1,5	0,0	29,8	3,4	14,3	51,0	100	6 000
2018	1,5	0,0	20,5	11,0	18,5	48,6	100	6 000
	Adress okänd utan mobilnummer	Adress okänd med mobilnummer	Adress känd utan mobilnummer	Adress känd med mobilnummer	Ej inskickade enkät	Enkät ifylld och inskickad		
2019	1,3	0,3	27,9	15,0	7,2	48,3	100	6 000
2020	1,7	0,5	28,0	11,5	8,2	50,1	100	6 000
2021	1,5	0,5	33,0	13,9	5,9	45,2	100	6 000
2022	1,8	0,2	33,7	12,3	5,8	46,2	100	6 000
2023	1,0	0,5	26,8	17,7	9,8	44,2	100	6 000
2024	2,3	0,8	30,5	18,3	4,7	43,3	100	6 000

Figur 5 visar hur kontakt- och svarsmönster varierar i urvalets olika åldersgrupper. Det är de yngre svarspersonerna som är klart svårast att etablera en kontakt med, vilket återspeglas i svarsfrekvensen. Bland personer i åldrarna 16–39 år är kontaktgraden mellan 25 och 36 procent, vilket är betydligt lägre jämfört med 2023 då kontaktgraden i gruppen var mellan 35 och 46 procent. Kontaktgraden ökar stadigt upp i åldrarna och bland dem i åldrarna 70–79 år är det endast 29 procent som vi inte har någon bekräftad kontakt med. På grund av att den högre åldersgränsen tagits bort i 2024 års undersökning redovisas även kontaktgraden och svarsfrekvensen för gruppen som är över 90 år. I denna grupp är både kontaktgraden och svarsfrekvensen något lägre än i åldrarna 50–89 år. Kontaktgraden är dock fortfarande högre för personer över 90 år än i de yngre åldersgrupperna. Differensen mellan bruttosvarsfrekvensen och bekräftad kontakt är mellan 2 och 14 procentenheter för samtliga åldersgrupper. Äldre hör i högre utsträckning av sig via post eller telefon till SOM-institutet, själva eller genom ombud, för att avanmäla sin medverkan.

Figur 5 **Bekräftad kontaktgrad och bruttosvarsfrekvens i olika åldrar i den västsvenska SOM-undersökningen 2024 (procent)**

Svarsbortfall

Av de 3 400 personer som inte svarade på den västsvenska SOM-undersökningen 2024 var det 313 personer som SOM-institutet fick information kring varför de inte ville eller kunde delta i undersökningen. Det här avsnittet handlar om dessa personer.

Svarsbortfall och svarsvägran riskerar att leda till avvikelser från representativiteten mellan population och svarsgrupp, vilket måste tas i beaktande när materialet analyseras. Informationen om svarsbortfallet, alltså de respondenter som inte kan eller vill svara på enkäten, har inhämtats på flera sätt: direkt från respondenter eller anhöriga som hört av sig under fältarbetets gång, via den bifogade bortfallsenkäten med frågor om varför man inte önskar eller kan delta i undersökningen som följer med i sista påminnelsen och via länken att avböja sin medverkan i de tre sista sms.

Naturligt bortfall kallas den grupp av urvalet som inte *kan* delta i undersökningen på grund av att de är fysiskt eller mentalt oförmögna, avlidna, emigrerade eller har språksvårigheter som förhindrar dem från att fylla i enkäten. I undersökningen 2024 bestod den gruppen av 221 personer. Dessa personer avförs från bruttourvalet och inkluderas därmed inte i basen för beräkningarna av nettosvarsfrekvensen för SOM-undersökningarna.

Det naturliga bortfallet utgörs till största del av ”adress okänd/flyttat” (tabell 15), se dock även information om täckningsfel i avsnitt 2. En mindre grupp utgör gruppen ”fysiskt/mentalt oförmögen att svara”. De minsta grupperna naturligt bortfall utgörs av personer som registrerats som bor utomlands eller är bortresta unders längre tid, personer som ej är svensktalande eller har språksvårigheter samt personer som avlidit under fältperioden.

Tabell 15 Kategorier av naturligt bortfall i den västsvenska SOM-undersökningen 2024 (procent)

Anledning	Procent
Adress okänd/flyttat	86
Fysiskt/mentalt oförmögen att svara	12
Bor utomlands/bortrest på längre tid	1
Ej svensktalande/språksvårigheter	1
Avliden	0
Summa procent	100
Antal personer	221

Mot bakgrund av att undersökningen definierar bort personer som är fysiskt och mentalt oförmögna att svara på enkäten och personer som själva eller via ombud meddelat att de inte kan svenska tillräckligt bra för att besvara enkäten, finns det anledning att betona att undersökningens resultat i första hand speglar en frisk, svensktalande befolkning.

Utöver det naturliga bortfallet registrerades även andra anledningar till att inte delta i undersökningarna. Genom att respondenterna på eget initiativ kontaktade SOM-institutet eller svarade på den bortfallsenkät som skickades ut i det sista postala utskicket samt som de kom till om de avböjde sin medverkan i någon av de tre sista sms-påminnelserna, möjliggjordes en kartläggning över av vilka anledningar personer valde att inte svara på SOM-undersökningarna. I undersökningen 2024 uppgick den gruppen till 92 personer. Kategoriseringen av olika anledningar gjordes efter ett förutbestämt kodschema men av olika personer (tabell 16). Andelen i respektive kategori ska därför tolkas med försiktighet men fungerar trots det som en fingervisning om av vilka anledningar de som hör av sig, men väljer att avstå att svara på undersökningarna, anger.

Tabell 16 Specificerade skäl till att inte vilja delta i den västsvenska SOM-undersökning 2024 (procent)

Anledning	Procent
Har inte tid	3
För många frågor	16
Vill av princip inte delta	10
Frågorna är ointressanta	1
Litar ej på anonymiteten	0
Frågorna är för svåra	0
Annat/ej uppgett specifikt skäl	39
Blandade skäl	31
Summa procent	100
Antal personer	92

Kommentar: De som, genom att klicka på en länk i ett påminnelse-sms, avböjde att delta i undersökningen men inte uppgav en anledning ingår ej i redovisningen. Se tabell 9 för redovisning av sms-utskick och möjligheten att avböja sin medverkan.

8 Representativitet

Vilka som svarar och vilka som inte svarar på en frågeundersökning har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är underrepresenterad och samma grupps svar systematiskt skiljer sig från övrigas blir studiens resultat mindre giltiga för populationen som helhet. Om svarsbenägenheten i en grupp varierar påtagligt mellan åren kan det också förklara variationer i svarsmönster för enskilda frågor.

Vi har studerat vilka konsekvenser skevheterna i representativiteten har för undersökningens träffsäkerhet genom att vikta resultaten för kön, ålder och geografisk hemvist och jämföra utfallet i den viktade och oviktade gruppen. Markstedt (2014) visar att träffsäkerheten i attitydfrågor om politiska förslag och bedömningar av ekonomin är hög trots de sjunkande svarsfrekvenserna. Frågor om nyhetskonsumtion påverkas däremot något mer av att delar av befolkningen har en lägre representation i svarsunderlaget. De dalande svarsfrekvenserna har alltså en effekt på svarens träffsäkerhet i vissa typer av frågor där det existerar stora generationsskillnader.

Svarsgruppens sammansättning

För att kontrollera hur väl svarsgruppen speglar befolkningen jämförs fördelningen i de registervariabler som Skatteverket tillhandahåller i urvalet och svarsgruppen med den i befolkningen. Vi har redan konstaterat att män och unga svarar i lägre utsträckning än kvinnor och äldre personer vilket gör avtryck i svarsgruppens sammansättning. I tabell 17, 18 och 19 redovisas bruttourvalet, nettourvalet och svarsgruppens representativitet i fråga om kön, ålder och födelseland relativt befolkningen. Alla jämförelser avser den del av befolkningen som urvalet representerar, det vill säga boende i Västra Götalands län samt Kungsbacka kommun i åldrarna 16 år och äldre.

Fördelningen mellan kvinnor och män är 50/50 i Västsverige. Bland de svarande i den västsvenska SOM-undersökningen är fördelningen 53/47, vilket tydliggör hur kvinnor är mer benägna att svara på undersökningen än män.

Tabell 17 Könsfördelning bland urval och svarande jämfört med den västsvenska befolkningen 2024 (procent)

Befolkningsunderlag	Kvinnor	Män	Summa
Befolkningen	50,0	50,0	100
Bruttourval	49,6	50,4	100
Nettourval	49,9	50,1	100
Svarande totalt	52,8	47,2	100

Kommentar: Data om befolkningen, avgränsade till åldersintervallet 16 år och äldre, data om respektive urval är hämtade från registerdata, data om svarande från respondentens egen uppgift (registerdata i de fall uppgift saknas). Resultaten baseras delvis på data från Statistiska Centralbyrån.

En av de större skevheterna i representativitet hittar vi i åldersfördelningen bland svarspersoner jämfört med befolkningen. Åldersrepresentativiteten bland svarspersonerna skiljer sig mest åt från befolkningen bland 16–29-åringar som är underrepresenterade med åtta procentenheter och 65+ åringar som är överrepresenterade med elva procentenheter (tabell 18). Skevheten i åldersfördelningen är större bland män än bland kvinnor.

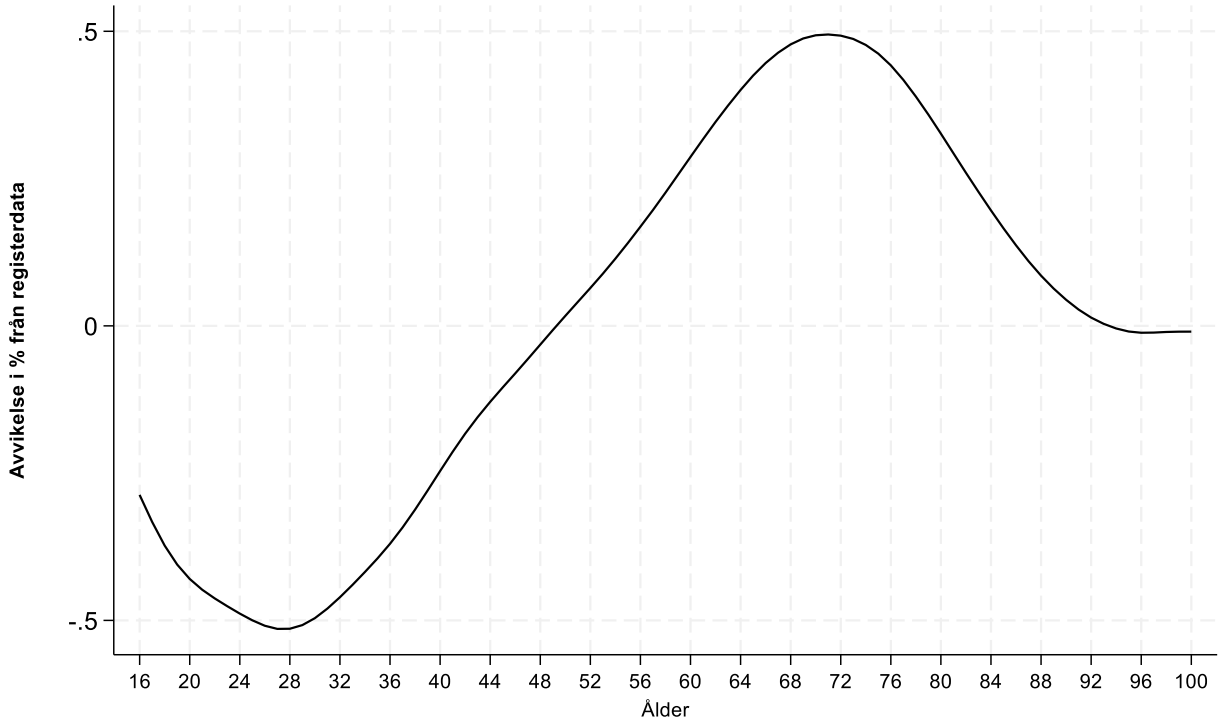
Tabell 18 Åldersgruppernas fördelning bland svarande och i urvalet jämfört med den västsvenska befolkningen, den västsvenska SOM-undersökningen 2024 (procent)

Befolkningsunderlag	16–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år	Summa
Befolkning	20,0	32,7	22,4	24,9	100
Bruttourval	19,5	31,7	22,6	26,2	100
Nettourval	19,5	31,7	22,9	26,0	100
Svarande	11,4	25,4	27,5	35,7	100

Kommentar: Data om befolkningen, avgränsade till åldersintervallet 16 år och äldre, data om respektive urval är hämtade från registerdata, data om svarande från respondentens egen uppgift (registerdata i de fall uppgift saknas). Resultaten baseras delvis på data från Statistiska Centralbyrån.

I figur 6 redovisas procentavvikelsen i svarsgruppen i förhållande till befolkningen bland de svarande i den västsvenska SOM-undersökningen med urvalet i populationen. Ju närmare nollstrecket kurvan löper desto bättre är representativiteten. Personer under 50 år är generellt underrepresenterade i SOM-undersökningarna, speciellt 20 till 35-åringar medan de över 50 år är överrepresenterade och då speciellt de mellan 60 och 80 år. Figurens utformning känns igen från tidigare år och har under ett flertal år följt samma mönster i över-/underrepresentation.

Figur 6 Åldersrepresentativitet i den västsvenska SOM-undersökningen i förhållande till befolkningen, 2024 (procentenheters avvikelse)

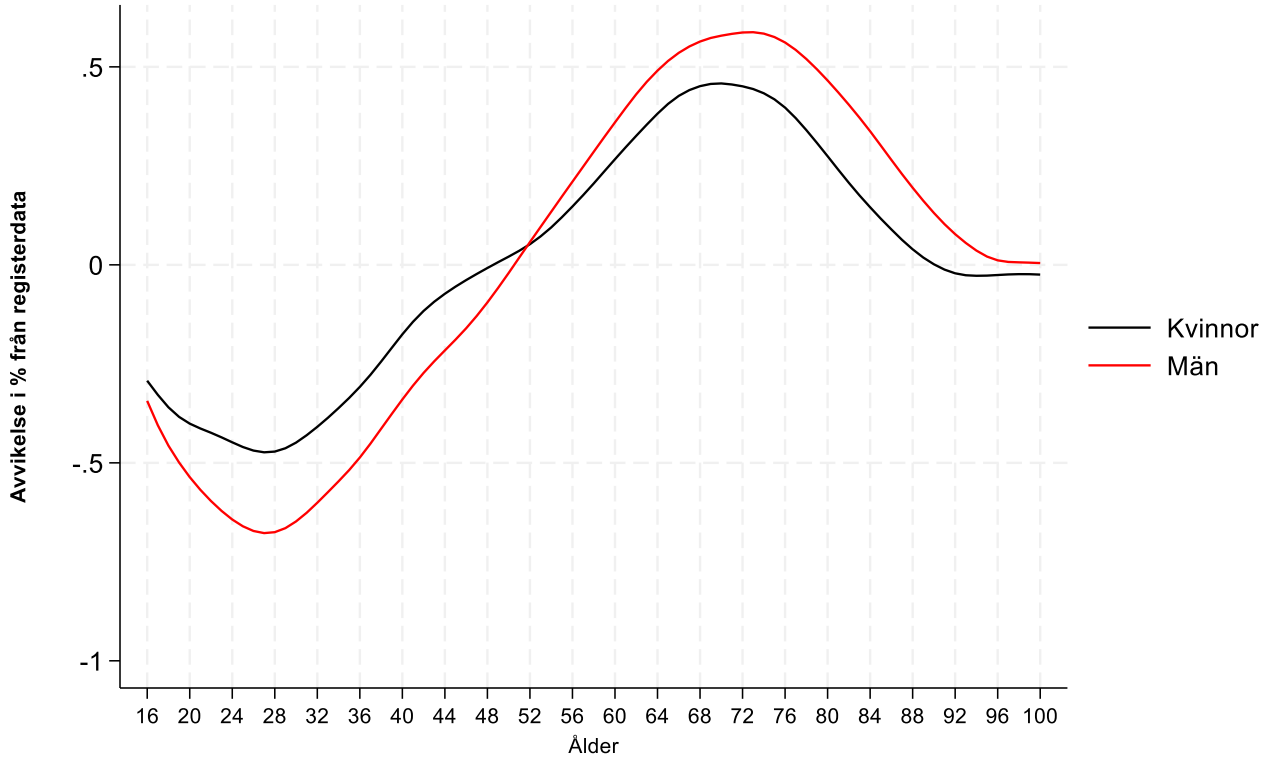

Kommentar: Nollstrecket motsvarar perfekt överensstämmelse med befolkningen. En positiv avvikelse från noll innebär en överrepresentation, en negativ avvikelse innebär en underrepresentation i förhållande till befolkningen. Data om befolkningen, avgränsade till åldersintervallet 16 år och äldre, baseras på data från Statistiska Centralbyrån. Grafen utjämnande och baserad på fraktionen 0,3 av medelvärdet av totala antalet observationer för varje värde.

I figur 7 redovisas procentavvikelsen i svarsgruppen för den västsvenska SOM-undersökningen i förhållande till befolkningen uppdelat på kvinnor och män. Ju närmare nollstrecket kurvan löper

desto bättre är representativiteten. Figuren visar att det till viss del är män under 50 år som står för de tidigare presenterade skillnaderna mellan könen i svarsfrekvens.

Figur 7 **Åldersrepresentativitet i den västsvenska SOM-undersökningen efter kön i förhållande till befolkningen, 2024 (procentenheters avvikelse)**

Kommentar: Se kommentar i figur 6.

Bland svarande är andelen som är födda i Sverige överrepresenterade jämfört med bruttourvalet (tabell 19). Utrikesfödda är däremot kraftigt underrepresenterade bland de svarande i undersökningen. En liten andel faller bort från urvalet som naturligt bortfall, med bristande språkkunskaper som dominerande skäl, men de flesta kategoriseras som svarsvägran/ej anträffade.

Jämförelserna mellan svarspersonernas och befolkningens demografiska sammansättning visar att SOM-undersökningarnas respondenter sammantaget speglar Sveriges befolkning väl i de flesta avseenden. De personer som är underrepresenterade i svarsgruppen tillhör grupper som ofta är mindre etablerade i samhället – yngre och utrikesfödda – där födelseland står för den största skevheten.

Tabell 19 **Andel födda i Sverige och utrikesfödda bland svarande och i urvalet, den västsvenska SOM-undersökningen 2024 (procent)**

	Född i Sverige	Född i annat land i Norden	Född i annat land i Europa	Född i land utanför Europa
Bruttourval	77,3	2,1	6,9	13,7
Svarande	85,7	2,7	4,6	7,0
Δ Urval och svar	+8,4	+0,6	-2,3	-6,7

Referenser

Arkhede, S., Oscarsson, H. & Vernersdotter, F. (2017). Incentivizing the SOM-surveys: Estimating the effects on questionnaire response rates. LORE methodological note 2017:1, Göteborgs universitet.

Arkhede, S (2018). Effects of telephone reminders on survey response rates in the SOM-surveys. LORE methodological note 2018:1, Göteborgs universitet.

Bergquist, J. & Andersson, C. (2024). Den västsvenska SOM-undersökningen 2023 - En metodöversikt. SOM-rapport 2024:5, Göteborgs universitet.

Jansson, D., Tipple, F., & Weissenbilder, M. (2018). SOM-undersökningarna 2017 - En metodöversikt. SOM-rapport nr 2018:31, Göteborgs universitet.

Lundmark, S. & Persson, K. (2024). The effects of sender recognition on response rate (2024). https://osf.io/udxec/?view_only=51b25bb3fb50463ba6f8a3e644433368

Markstedt, E (2014). Representativitet och viktning - Riks-SOM som spegel av det svenska samhället 1986–2013. Rapport 2012:30 v2. SOM-institutet, Göteborgs Universitet.

Skatteverket (2025). Skatteverkets årsredovisning 2024. https://skatteverket.se/download/18.17b07b1e194a69bf27674fe/1740126285049/arsredovisning-skatteverket-2024-skv165-utgava33.pdf

Appendix I. SMS-påminnelser i den västsvenska SOM-undersökningen 2024

Utskick 1

Till personer över 18 år:
Hej! Har du fått en enkät från SOM-institutet? Vi hoppas att du kan tänka dig att besvara den. Du kan välja att fylla i enkäten digitalt genom att gå in på www.gu.se/som/mobil och ange följande sifferkombination: [sifferkombination]. Som tack för din medverkan får du en trisslott skickad till dig på posten. Tack! Annika Bergström

Till personer under 18 år:
Hej! Har du fått en enkät från SOM-institutet? Vi hoppas att du kan tänka dig att besvara den. Du kan välja att fylla i enkäten digitalt genom att gå in på www.gu.se/som/mobil och ange följande sifferkombination: [sifferkombination]. Som tack för din medverkan får du ett presentkort värt 75 kronor på ICA. Presentkortet skickas på posten. Tack! Annika Bergström

Utskick 2

Till personer över 18 år:
Hej igen! Vi på SOM-institutet vid Göteborgs universitet är fortfarande intresserade av dina svar. Du kan välja att fylla i enkäten digitalt genom att gå in på www.gu.se/som/mobil och ange följande sifferkombination: [sifferkombination]. Som tack får du en trisslott skickad till dig på posten. Vill du inte delta kan du klicka på följande länk: [Länk]. Tack! Annika Bergström

Till personer under 18 år:
Hej igen! Vi på SOM-institutet vid Göteborgs universitet är fortfarande intresserade av dina svar. Du kan välja att fylla i enkäten digitalt genom att gå in på www.gu.se/som/mobil och ange följande sifferkombination: [sifferkombination]. Som tack får du ett presentkort värt 75 kronor på ICA. Vill du inte delta kan du klicka på följande länk: [Länk]. Tack! Annika Bergström

Utskick 3

Till personer över 18 år:
Hej igen! SOM-undersökningen pågår fortfarande och ditt svar är viktigt. Du kan välja att fylla i enkäten digitalt genom att gå in på www.gu.se/som/mobil och ange följande sifferkombination: [sifferkombination]. Som tack får du en trisslott skickad till dig på posten. Vill du inte delta kan du klicka på följande länk: [Länk]. Tack! Annika Bergström

Till personer under 18 år:
Hej igen! SOM-undersökningen pågår fortfarande och ditt svar är viktigt. Du kan välja att fylla i enkäten digitalt genom att gå in på www.gu.se/som/mobil och ange följande sifferkombination: [sifferkombination]. Som tack får du ett presentkort värt 75 kronor på ICA. Vill du inte delta kan du klicka på följande länk: [Länk]. Tack! Annika Bergström

Utskick 4

Till personer över 18 år:
Hej igen! SOM-undersökningen pågår fram till årsskiftet. Du kan välja att fylla i enkäten digitalt genom att gå in på www.gu.se/som/mobil och ange följande sifferkombination: [sifferkombination]. Som tack får du en trisslott skickad till dig på posten. Resultaten presenteras under våren 2025. Vill du inte delta kan du klicka på följande länk: [Länk]. Tack! Annika Bergström

Till personer under 18 år:
Hej igen! SOM-undersökningen pågår fram till årsskiftet. Du kan välja att fylla i enkäten digitalt genom att gå in på www.gu.se/som/mobil och ange följande sifferkombination: [sifferkombination]. Som tack får du ett presentkort värt 75 kronor på ICA. Resultaten presenteras under våren 2025. Vill du inte delta kan du klicka på följande länk: [Länk]. Tack! Annika Bergström

SOM-INSTITUTET 2025

SAMHÄLLE OPINION MEDIER

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.gu.se/som-institutet

GÖTEBORGS UNIVERSITET